

Risuja ja ruusuja

Palaute työvälineenä suomalaisessa televisiotuotannossa

Joonas Korhonen

Kaupan ja kulttuurin osaamisalan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2014

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Kaupan ja kulttuurin osaamisala

Koulutusohjelma:	Viestinnän koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Joonas Korhonen
Opinnäytetyön nimi:	Risuja ja ruusuja - Palaute työvälineenä suomalaisessa televisiotuotannossa
Sivuja (joista liitesivuja):	35 (0)
Päiväys:	14.11.14
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Ari Alm, Jetta Huttunen, Risto Huru
<p>Opinnäytetyöni aiheena on palaute ja palautteenantaminen työvälineenä televisiotuotannoissa. Tavoitteenani on selvittää, millaisissa muodoissa palautetta esiintyy tuotannoissa, kuinka ihmiset suhtautuvat annettuun palautteeseen ja kuinka tärkeänä palautetta pidetään työn eri vaiheissa.</p> <p>Teoriaosassa käyn läpi yleisiä käsitteitä palautteen määrittelemiseksi. Kerron myös palautteen vuorovaikutteisista piirteistä, sekä palautteen eri tehtävistä tuotannoissa. Lähteinä olen käyttänyt työpaikkojen palautekulttuuria käsittelevää kirjallisuutta, sekä televisio- ja elokuvatyöskentelyn perusteita käsittelevää kirjallisuutta.</p> <p>Aineisto-osassa kerron omien pohdintojen ja kokemusteni kautta, kuinka itse olen havainnut palautteen läsnä televisiotuotannossa. Käyn läpi suorittamaani työharjoittelua Tarinatalo Oy:ssä (nykyinen ITV Studios Nordic) tuotantovaihe kerrallaan. Kuvailen ja analysoin, kuinka tuotantojen aikana jaettu ja jakamaton palaute on vaikuttanut Leijonan Luola-tuotannon lopputulemaan. Lisäksi esitän muiden ammattilaisten jakamia mielteitä heidän tuotannoissaan esiintyneistä palauteilmiöistä.</p> <p>Tutkimukseni ja havaintojeni pohjalta väitän, että palaute ilmenee televisiotuotantojen eri vaiheiden aikana ohjelman visuaalisten ja toteutusellisten aspektien suunnittelemisena, kevyinä komentoina päävastuussa olevien media-ammattilaisten ja heidän alaistensa välillä, sekä katsojapalautteena, jolla mitataan projektin lopullinen menestys. Palautteeseen suhtaudutaan varauksella, mutta sitä halutaan ottaa työtovereilta vastaan oppimisen edistämiseksi. Näin ollen palaute myös koetaan tärkeänä kehittymisen kannalta.</p>	
Asiasanat: palaute, oppiminen, televisiotuotanto, ryhmätyö, kommunikaatio	

ABSTRACT

LAPLAND UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Business and Culture

Degree programme:	Degree programme in Media
Author(s):	Joonas Korhonen
Thesis title:	Pros and cons – feedback as a tool in finnish television productions
Pages (of which appendixes):	35 (0)
Date:	14.11.14
Thesis instructor(s):	Ari Alm, Jetta Huttunen, Risto Huru
<p>The topic of this thesis is feedback in television productions. My objective is to find out in what kind of forms feedback can be provided during the productions, how people react to the feedback and how important people find the feedback during the productions.</p> <p>In the theory chapter, I define what can be considered as feedback in general. I discuss the interactional and communicational aspects of feedback. I also deal with the different functions of feedback that can be noticed during the various production stages. As the source of this thesis, I used a lot of literature dealing with feedback provided at work places. I also used some literature on the basic rules of television productions as my source.</p> <p>In the third chapter, I utilize my own thoughts and experiences in sharing feedback during media productions. I discuss my experiences during the traineeship that I had in Tarinatalo Oy production company, currently known as ITV Studios Nordic, covering all the different production stages of Leijonan Luola production that I was part in. I describe and analyze how the feedback given during the production was affected the outcome of the show. I also share some thoughts and answers from other Finnish media professionals that I gathered with the interviews.</p> <p>Based on my research, I suggest during the production phases feedback takes the form of planning discussions of visual and executional aspects of productions, as a command language between the head leaders and their assistants and also as a viewer feedback, which measures the successfulness of the whole production. People tend to have cautious feelings towards feedback but people also want to receive feedback from their colleagues to enhance the learning process. Because of that, feedback is considered as a very important tool for learning and progression.</p>	
<p>Keywords: feedback, learning, television production, teamwork, communication</p>	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
SISÄLLYS.....	4
1 JOHDANTO.....	5
2 PALAUTE KÄSITTEENÄ.....	6
2.1 Palaute ja vuorovaikutus.....	7
2.1.1 Palautteen antaminen.....	9
2.1.2 Palautteen vastaanottaminen.....	10
2.1.3 Palautteen käsitteleminen.....	11
2.2 Palautteen tehtäviä työelämässä.....	12
2.2.1 Palaute työskentelytapana prosessissa.....	12
2.2.2 Palaute sosiaalisena aspektina.....	13
2.2.3 Palaute oppimisen työvälineenä.....	14
3 PALAUTE TYÖVÄLINEENÄ MEDIATUOTANNOISSA.....	15
3.1 Palaute Leijonan Luola-tuotannossa allekirjoittaneen näkökulmasta.....	15
3.1.1 Esituotanto.....	16
3.1.2 Tuotanto.....	19
3.1.3 Jälkituotanto.....	23
3.1.4 Tuotannon valmistuessa.....	25
3.2 Palaute yleisesti media-alan ammattilaisten näkökulmasta.....	28
4 YHTEENVETO.....	31
5 POHDINTA.....	33
LÄHTEET.....	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on palaute ja palautteenantaminen työvälteenä televisiotuotannoissa. Tavoitteenani on selvittää palautteelle ominaisia piirteitä ja tehtäviä työskentelyssä, sekä sitä, miten palautteeseen suhtaudutaan työyhteisöissä ja kuinka tärkeänä palaute koetaan televisiotuotantojen aikana.

Toiminnallisen opinnäytetyöni (Vilkkä & Airaksinen, 2003) teoriaosassa määrittelen palautteen käsitteenä, sekä palautteen vuorovaikutuksellisia ulottuvuuksia. Esitän myös teoriaa siitä, millaisia tehtäviä palautteella on työmaailmassa. Opinnäytetyöni toiminnallisessa osassa vastaan ylläesitettyihin tutkimuskysymyksiin nojaten sekä omiin kokemuksiini Tarinatalo Oy:n Leijonan Luola-tuotannossa, että haastattelemani media-alan ammattilaisten vastauksiin. Muina lähteinä olen käyttänyt sekä palautetta ja sosiaalisia taitoja, että elokuva- ja televisiotyöskentelyn perusteita käsittelevää kirjallisuutta. Näiden lisäksi lähteenä toimii myös yksi tutkimusartikkeli palautetta koskien, sekä muutamia nettilähteitä aineiston tueksi.

Valitsin opinnäytetyöni aiheen aikaisempien kokemusteni ja havaintojeni kautta. Opiskelujen aikana suoritetuissa ryhmätöissä koin palautteen jakamisen haastavaksi omien luokkatoverien keskuudessa. Vaikka opiskellessa palaute on yksi tärkeimmistä oppimisen elementeistä, sitä ei kuitenkaan haluta kollegoilta kuulla, vain ja ainoastaan opettajilta, jos niiltäkään. Aloin pohtimaan, onko samanlainen ilmiö havaittavissa myös media-alan työelämän puolella. Havaitessani myös, ettei media-alaa ja sen palautekulttuuria koskevaa kirjallisuutta juuri ole olemassakaan, halusin tarttua tähän aiheeseen ja tutkia sitä tarkemmin.

2 PALAUTE KÄSITTEENÄ

Palaute itsessään on äärimmäisen laaja käsite. Erilaisia teoriamalleja palautteesta, palautteen toimintamalleista ja sen yhteyksistä psykologiaan on tutkittu jo vuosikymmenien ajan aina viisikymmentäluvulta saakka. (Berlin 2008, 19) Käsitteet palautteesta kuitenkin muuttuvat vielä nykypäivänäkin uusien tutkimusten myötä, joten absoluuttisen tarkkaa viivaa määrittelyn rajaamiseksi on vaikeaa vetää. (Kupias & Peltola & Saloranta 2011, 23) Jokaisella meistä on omanlainen käsitys palautteesta ja meidän henkilökohtainen suhtautumisemme palautteeseen vaihtelee erittäin radikaalisti lähes tapauskohtaisesti. (Kalliopuska 1995, 42; Hätönen & Romppanen 2006, 6; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 41)

Opinnäytetyöni aihetta silmällä pitäen palaute voidaan määritellä esimerkiksi seuraavalla tavalla: palaute on informaatiota toimintamme laadusta ja työssä menestymisestä. (Berlin 2008, 1; Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 16) Palautteella kerrotaan sen vastaanottajalle, miten hän on työssään menestynyt suhteessa työn lopullisia tavoitteita kohtaan ja kuinka hän tulee toimeen muun työyhteisön kanssa. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 11; Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 16) Palaute on informaation välittämisen ja uuden oppimisen työkalu. Ilman sitä, emme voi oppia uusia asioita, emmekä näin ollen kehity ihmisinä. (Hätönen & Romppanen 2006, 8; Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 16)

Annetun palautteen eri tyyleille löytyy useita nimikkeitä, mutta tässä opinnäytetyössä puhun pääsääntöisesti myönteisestä ja korjaavasta palautteesta. Myönteisellä palautteella työntekijää kehdutaan hänen työpanoksestaan. Tällä halutaan viestiä, että se, mitä työntekijä teekään työn tavoitteiden eteen, on oikein ja hänen halutaan jatkavan työskentelyään samaan malliin. Myönteinen palaute on motivoivaa ja hyvää laatua ylläpitävää viestintää. Korjaavalla palautteella puututaan työntekijän mahdollisiin virheisiin. Hänen työpanostaan ohjataan uusiksi, jotta tämän toiminta olisi suhteessa työn intressejä kohtaan oikeilla raiteilla. (Aalto 2002, 13; Berlin 2008, 1) Korjaavan palautteen pohjimmainen tarkoitus on muuttaa ihmistä ja tämän ajattelutapaa, eikä pelkästään korjata tehty virhe. Kun ihminen oppii ymmärtämään tekojensa haitat ja välttämään samanlaisia virheitä jatkossa, tämän myötä itse virhekin korjaantuu ja tulee korjaantumaan jatkossakin. (Aalto 2002, 13) Palautteen koolle ei liioin ole vain yhtä ja ainoaa määritelmää. Palautteella voi ottaa kantaa niin isoihin, kuin pieniinkin asioihin,

ideoihin, ongelmiin tai tekoihin. Palautetta voi antaa mistä vain ja jos palautteelle on kysyntää, sitä kannattaa ehdottomasti jakaa niin paljon ja niin usein, kuin kykenee. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 13)

2.1 Palaute ja vuorovaikutus

Vuorovaikutus on kahden tai useamman eri kohteen välistä, molempiin suuntiin kulkevaa kommunikaatiota. Sosiaalisissa tilanteissa voidaan puhua tiedonvälittämisestä, jossa yhden osapuolen puhuessa ja ilmaistessaan omia ajatuksiaan muut kuuntelevat ja sisäistävät annetun viestin. (Kalliopuska 1995, 11 & 21) Pääsääntöisesti puhutaan kahdesta palautteen ja vuorovaikutuksen eri muodosta. On olemassa ns. ”mestarin ja oppipojan”, eli johtajan ja alaisen välistä kommunikaatiota, kuin myös ryhmässä, laajemmin työyhteisön kesken suoritettavaa vuorovaikutusta, johon kaikilla on lupa osallistua. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 34)

Yleinen harhaluulo on, että työelämän vuorovaikutuksessa ja palautekeskusteluissa johtajat käskyvät alaisiaan ja alaisten on heidän käskyjään toteltava. Terveessä vuorovaikutussuhteessa kaikilla osapuolilla tulisi olla tasavertainen oikeus kommentoida ja vaikuttaa yhteisiä tavoitteita koskeviin päätöksiin. Tieto ja viisaus ei kulje ainoastaan ”ylhäältä alas”, vaan sitä voidaan jakaa molempiin suuntiin. Vaikka mestari opettaa oppipoikaansa, voi oppipoika toisinaan yllättää opettamalla myös mestaria. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 34 & 51) Media-alalla ryhmätyö on arkipäivää, jonka johdosta voisi kuvitella ryhmässä suoritettavien vuorovaikutuksen olevan läsnä tuotannoissa enemmän. Tästä huolimatta ”mestarin ja oppipojan” välisiä keskusteluja esiintyy myös toistuvasti eri tuotannon tilanteissa. Jokaisella tuotannon osa-alueella, kuten kuvauksessa, valaisussa, ohjauksessa ja leikkauksessa, työskentelee yksi johtajaluonteinen henkilö, joka vastaa hänen alaistensa toiminnasta ja kyseisen osa-alueen ammattimaisesta toteutuksesta. (Korvenoja 2004, 16)

Vuorovaikutus kuuluu oleellisena osana palautteelle ja sen jakamiselle muiden työyhteisön jäsenten kanssa. Vaikka itsearviointilla ja itseään kuuntelemalla voi myös oppia ja oivaltaa uutta tietoa, jotkut meistä jopa keskimääräisesti paremmin kuin muiden neuvoja sisäistämällä, on vuorovaikutus muiden kanssa silti välttämätöntä. Itsepohdinta yksistään ei riitä. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 13) Yksi ihminen ei voi mitenkään

omata kaikkea maailman informaatiota, joten on vähintäänkin luonnollista, että ihmiset ovat vuorovaikutuksissa aika ajoin toistensa kanssa ja keräävät tietoa toisiltaan. Jollekkin ole vuorovaikutuksissa toistemme kanssa, emme saa palautetta. Ilman palautetta, emme tiedä, missä olemme ja minne menemme. Työmaailmassa tavoitteemme hämärtyvät ja työn laatu kärsii. (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 16)

Mediatuotannoissa muiden kanssa kommunikointi on välttämätöntä jo siitäkin syystä, että mediatuotannoissa on aina enemmän tai vähemmän kyse ryhmätyöskentelystä. Elokuva- tai televisio-ohjelmaa harva kykenee toteuttamaan yksinään omin avuin, ellei kyse ole dokumentista tai jonkinlaisesta monologista. (Korvenoja 2004, 16) Kun työskennellään ryhmässä, on erittäin tärkeää, että kommunikaatio ja vuorovaikutus toimii kaikkien jäsenten kesken. Jos viestintä pätkii, tällöin tärkeää informaatiota voi jäädä matkan varrelle, eikä tuotannolle asetettuja tavoitteita välttämättä saavuteta. (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 16) Elokuva- ja televisiotuotannoissa tällainen toiminta voi myös käydä erittäin kalliiksi, kun aikatauluissa ei pysytä ja rahaa palaa enemmän, kuin mitä on odotettu. (Kivi & Pirilä 2010, 32)

Mikäli vuorovaikutusta ei synny ja palautetta ei ole, alamme tulkitsemaan sitä epäsuorasti muiden käytöksestä. Tulkitseminen, niin kuin jokaisen käsitys palautteestakin, tapahtuu omien henkilökohtaisten kokemusten kautta. Tulkinnat samasta asiasta ja sen kontekstista voivat poiketa toisistaan hyvin paljon. Tällöin on vaarana, että tulkinta ei osu oikeaan ja saamme väärää informaatiota toisiltamme. Ellei näitä väärinkäsityksiä korjata pikimmiten, ne jäävät kummittelemaan mieliimme ja vääristävät oppimaamme ja keräämäämme tietoa. Tästä syystä vuorovaikutuksen ja sosiaalisuuden ylläpitäminen on tärkeää, jotta hätäisimmät eivät ryhdy ”lukemaan ajatuksiamme”. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 53; Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 17) Heikot vuorovaikutustaidot työyhteisössä voivat näyttäytyä monin tavoin. Työilmapiiri, motiivit ja työn mielekkyys laskevat, yhteishenki rakoilee, kollegoista ruvetaan puhumaan helposti pahaa selän takana, eikä ilmeneviä ongelmia osata käsitellä asiallisesti. (Aalto 2002, 50)

2.1.1 Palautteen antaminen

Palautteen antamiselle, kuin myös sen vastaanottamiselle, voidaan määritellä tietyt kriteerit, joiden täytyessä pystymme määrittelemään palautetilaisuuden onnistuneeksi. Palautetta antaessa tulisi ennen kaikkea olla mahdollisimman rehellinen, avoin ja selkeä, jotta viesti tulee ilmaistua palautteen vastaanottajalle juuri sellaisena, kuin mitä palautteen antaja sen on halunnut välittää. Mikäli emme kerro asioista sellaisena, kuin miten me ne itse koemme, vaan yritämme mahdollisesti kaunistella sanojamme, viestimme sanoma vääristyy. Tällöin palautteen suoma oppi ei välttämättä ole tavoitteidemme mukainen ja palautteen vastaanottajan ohjaaminen etenee väärään suuntaan. Selkeys puhutussa kielessä edesauttaa toimivan kommunikaation ylläpitoa. Antamalla rehellistä palautetta toiselle, eli esittämällä asiat kuten ne itse vilpittömästi koet, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen ei jää epävarmuutta. Kenenkään ei tällöin tarvitse lukea rivien välistä, mitä toinen on ehkä mahdollisesti yrittänyt palautteellaan kertoa. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 29)

Palautteessa on pohjimmiltaan kyse omasta mielipiteestä ja näkemyksestä, jonka ilmaiseminen tapahtuu omien tunteidemme kautta. Tästä syystä palaute ja sen antaminen koetaan tilanteena lähes aina hankalaksi tai vähintäänkin epämiellyttäväksi. On olemassa pelkoa siitä, että rehellinen mielipiteemme ja palautteemme saattaa vahingoittaa toistemme tunteita, jonka taas pelätään aiheuttavan ongelmia työyhteisön vuorovaikutuksessa. (Hätönen & Romppanen 2006, 6; Berlin 2008, 2) Totuus on kuitenkin se, että tunteet ovat aina vahvasti läsnä palautekeskusteluissa, halusimme sitä tai emme. Omia tunteita on opittava käsittelemään ja hallitsemaan, jotta palautteen jakamisesta tulisi mahdollisimman luonnollista meille. Omat tunteesi tiedostamalla opit ymmärtämään myös muiden tunteita, jonka myötä opit myös ilmaisemaan itseäsi paremmin. Kun sinulla on jonkinlainen ajatus siitä, miten itse reagoisit annettuun palautteeseen, osaat valita myös omat sanasi siten, että sillä mahdollisimman vähän satuttaa ketään toista. (Aalto 2002, 20; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 40 & 51)

Jotta tunteitaan pystyy ilmaisemaan muille ja jotta muiden tunteita pystyy tulkitsemaan, palautetta antaessa tulisi myös omata hyvät sosiaaliset taidot. Tällöin palautteella ei turhaan isketä vastaanottajaa niin sanotusti herkkään paikkaan. Vaikka palautteen tulisi olla rehellistä, niin erityisesti korjaavaa palautetta jaettaessa tulisi huomioida, että sitä voidaan antaa muille myös pehmeästi. Turhalla tiuskimisella tai jatkuvalla alistumisella

ja periksiantamisella muut eivät ota sinua tosissaan ja reagoivat joko samalla mitalla takaisin, tai jyräävät sinun ylitsesi. Asioista on hyvä osata keskustella asiallisen neutraalisti tunteita kokonaan unohtamatta. Sosiaalisten taitojen oikeaoppinen käyttäminen vaatii harjoittelua ja kokemuksen karttuessa alamme tottua muiden läsnäoloon ja muiden mielipiteisiin. (Kalliopuska 1995, 45; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 15)

2.1.2 Palautteen vastaanottaminen

Kun palautetta annetaan, vastaanottaja reagoi palautteeseen aiemmista sosiaalisista tilanteista kerrytetyn kokemuksen ja opittujen tapojen kautta. Yksi ottaa palautteen vastaan tyynesti, toinen saattaa reagoida voimakkaammin osoittamalla aggressiota palautteen antajaa kohtaa, kun taas kolmas saattaa alistua ja pahoitella tekojaan jopa enemmän, kuin mitä olisi tilanteelle tarpeen. Samalla tavoin kuin palautetta antaessakin, jotta kykenemme vastaanottamaan palautetta ja sisäistämään sitä kautta tulevat opit ja neuvot, täytyy meidän kyetä tiedostamaan ja käsittelemään omia tunteitamme. Mitä enemmän kokemusta on karttunut palautteenantotilanteista, sitä paremmin osaamme tunteellisesti ottaa palautetta vastaan ja käsitellä sen tuomaa informaatiota. (Aalto 2002, 48; Hätönen & Romppainen 2006, 19)

Annetun palautteen kanssa saa toki olla myös eri mieltä, mutta palautetta vastaanottaessa tulisi omaksua ajatus, että jokainen meistä on kykenevä tekemään virheitä. Virheiden myöntäminen, tunnustaminen ja itselleen luvan antaminen niiden tekemiselle ovat suurimpia askeleita kohti parempia palautekeskustelijan taitoja. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 50) Kun ymmärtää, että korjaava palaute ei tarkoita automaattisesti haukkua taikka pelkkää kritisointia, ollaan jo voiton puolella. Korjaava palaute on mahdollisuus, jonka myötä työyhteisö voi tiivistyä entisestään, kun ilmenneelle ongelmalle lähdetään yhteistuumin pohtimaan ratkaisua. Oikein annettuna korjaava palaute kertoo myös siitä, että työntekijästä ja projektin suunnitelmanmukaisesta toteutumisesta välitetään. (Aalto 2002, 23; Berlin 2008, 1)

Virheitä on monenlaisia ja monenkokoisia. Jotkut niistä ovat niinkin pikkiriikkisiä, ettemme edes tiedosta niiden olemassaoloa tai niiden mahdollista vaikutusta isompaan kokonaisuuteen. Jos virheisiin ei puututa, niistä kehkeytyy ajan saatossa suurempia

ongelmia. Ja jos ongelmien antaa paisua liian suuriksi, tulee vastaan tilanne, jolloin virheitä ei enää välttämättä saada korjatuksi. Ainoa jäljellä oleva kysymys tässä vaiheessa on se, että kuinka suuri tuho meitä on odottamassa. Kukaan ei tietenkään halua joutua työyhteisössään pettymyksen kohteeksi, joten helposti voi käydä niin, että yritämme vähätellä tekemiämme virheitä ja sen vuoksi vastaanottamaamme palautetta ja sen tarpeellisuutta. Jos virheet yrittää lakaista maton alle, on todennäköistä että samat virheet tulevat toistumaan uudelleen ja uudelleen. Ainoa tapa laittaa stoppi tällaiselle pahan kierteelle on kantaa vastuunsa, kohdata demoninsa kuin mies ja myöntää mokanneensa, kun siihen on syytä ja aihetta. (Aalto 2002, 23; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 50)

Siinä missä virheitä ja niistä puhumista pelätään, on myös tilanteita, joissa onnistuneista suorituksista ei osata iloita. Meillä suomalaisilla tähän ajattelutyylisiin voi osaksi vaikuttaa oma vaatimattomuutta ihannoiva käytöksen kulttuuri. Kun työskentelyn aikana kollega ohimennen kehaisee suoritustamme, jakaen myönteistä palautetta toverilleen pitääkseen työn mielekkäänä, saatamme helposti ruveta kainostelevaan ja vähättelemään annettua kehua. ”Olisit itse pystynyt tuohon samaan”, tuumaamme. Hyvistä tunteista on kuitenkin lupa nauttia. Samalla tavoin kuin virheiden kieltämisessä, jos onnistumisiansa ei osata myöntää, oppimista taikka kehitystä ei tapahdu, eikä tämän myötä myöskään muutosta työtavoissa. (Aalto 2002, 48 & 70; Korvenoja 2004, 29)

2.1.3 Palautteen käsitteleminen

Palautteen käsitteleminen tapahtuu heijastamalla ja vertailemalla annettua palautetta oppijan sen hetkiseen ymmärrykseen, tietämykseen ja taitoon käsiteltävää aihetta kohtaan. Jos aihe on ilmiönä kokonaan uusi, joutuu oppija prosessoimaan annettua informaatiota mahdollisesti pitkäänkin, kenties hankkimaan myös lisää tietoa, taitoa tai kokemusta palautteen käsittelemiseksi ja sisäistämiseksi. Jos ilmiö on tuttu, prosessointiaika on huomattavasti lyhyempi, sillä iso osa tiedosta on jo sisäistetty aiempien kokemusten kautta. Voidaan puhua eräänlaisesta päivityksestä aivojemme tietopankissa. (Leponiemi 2010, 54)

Oleellinen osa palautteen käsittelemisessä ja sen sisäistämisessä on henkilön oma halu oppia uutta. Vaikka aikaisemmin on todettukin, että itsensä arviointi yksistään ei riitä

uusien asioiden oppimiseen, voidaan sama todeta myös päinvastaisesti. Pelkällä palautteellakaan ei vielä maaliin asti pötkitä. Oma motivoituminen ja orientoituminen vaikuttavat merkittävästi tiedon vastaanottamiselle. Jollei palautetta vastaanottaessa ole asennoitunut ottamaan uutta tietoa vastaan, ei sitä tällöin myöskään voi sisäistää. Palautteen ja itsearviointin yhteistyön on pelattava, jotta tiet uudelle informaatiolle ovat auki. (Aalto 2002, 24; Hätönen & Romppanen 2006, 8)

Muita keskeisiä tekijöitä palautteen käsittelemiseksi ovat konkretian kautta tapahtuva ulkoistaminen ja oman toiminnan arviointi. Mestariksi ei synnytä hetkessä, eikä tietoa voi vain varastoida pääkoppaan myöhempää käyttöä varten. Palautetta täytyy osata soveltaa myös tosielämän tilanteissa, jotta opin voidaan todella todeta olevan hallussa. Näin erityisesti, kun tieto on oppijalle täysin uutta. Itseään arvioimalla vastaanotettua tietoa voidaan verrata jo omaksuttuihin taitoihin ja pohtia sitä, onko uudelle tiedolle tarvetta. Jos vastaanottaja kokee tiedon tarpeelliseksi, sitä tekee kaikkensa, jotta uusi tieto tulee hyötykäyttöön vastaisuudessakin. Jos tieto koetaan hyödyttömäksi tai vanhentuneeksi omien intressien ja tavoitteiden osalta, ei tiedolla tällöin tehdä mitään. Jokainen tekee viime kädessä oman päätöksensä siitä, haluaako annetulla palautteella tehdä mitään. (Hätönen & Romppanen 2006, 17)

2.2 Palautteen tehtäviä työelämässä

Palautteella on lukuisia eri tehtäviä, joiden avulla voimme varmistaa työelämän tavoitteiden, tämän opinnäytetyön tapauksessa televisiotuotantojen onnistumisen, parhaalla mahdollisella tavalla. (Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 38)

2.2.1 Palaute työskentelytapana prosessissa

Jokaisella työprojektilla ja tuotannolla on tietyt tavoitteet, joihin valmiilla tuotteella, eli elokuvalla tai ohjelmalla, tulisi pyrkiä. Tuotteelle määritellään kohdeyleisö, joille teosta ollaan tekemässä. Tämä itsessään ohjaa jo todella paljon tuotannon suuntaa ja laatua. Kun tiedetään, kenelle tuotetta ollaan tekemässä, on helpompaa sopia toimintatavoista, joilla lopputulokseen pyritään. Tämän lisäksi muiksi rajoittaviksi tekijöiksi tavoitteiden saavuttamiselle voidaan lukea muun muassa käytössä oleva budjetti ja lopullisen

tuotantoryhmän koko. (Korvenoja 2004, 30; Leponiemi 2010, 54) Pienellä rahoituksella ja vähäisellä työvoimalla ei kauheita saada aikaan, mutta palautteen avulla näistä asioista voidaan keskustella ja neuvotella tuotannosta vastaavien tahojen kanssa esituotantovaiheessa, kuten tuottajien, käsikirjoittajien ja ohjaajien, ennen kuin ryhdytään konkreettisempaan työskentelyyn. Jo heti alkuun on hyvä tehdä säännöt kaikille tuotannon rattaille selväksi, jotta kukin tietää mihin työllä tulisi pyrkiä ja mikä oman työpanoksen pohjimmainen tarkoitus tuotannossa on. (Korvenoja 2004, 30; Kivi & Pirilä 2010, 32 & 67; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 41)

Kun säännöt ja tavoitteet ovat selvillä, aletaan palautteen avulla seuraamaan ja valvomaan kunkin jäsenen työnteon laatua. Kyse on eräänlaisesta laaduntarkkailusta, jolla halutaan varmistaa tuotannon toteutuminen suunnitellussa aikataulussa. Jos yhdellä tuotannon rattaalla ote lipsuu, häntä voidaan neuvoa skarppaamaan vastaisuudessa. Palautteen avulla pidetään huoli siitä, että tuotannolle asetetut tavoitteet saavutetaan budjetin ja aikataulujen sallimien ehtojen mukaisesti, jottei projektille synny liikaa lisäkustannuksia. Palaute toimii myös tuotannon aikana työvälineenä esimerkiksi kuvausryhmän välisessä kommunikaatiossa, jotta ryhmätyö pysyy hallussa. Kevyillä viestisignaaleilla voidaan ohjata alaisia toimimaan monikameratuotannon aikana siten, miten ohjaaja parhaaksi näkee. (Korvenoja 2004, 177; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 29)

2.2.2 Palaute sosiaalisena aspektina

Palaute on omiaan tutustumaan oman tuotantoryhmän jäseniin rentojen ja tuttavallisten keskustelujen muodossa. On miellyttävämpää paiskia töitä päivästä toiseen tiukkojen tuotantoaikataulujen puitteissa, kun tuntee oman työryhmänsä. Kun tuntee kuuluvansa osaksi yhteisöä, osaamme ottaa rennosti. Sosiaaliset estot häviävät ja omat mielipiteemme uskalletaan tuoda julki. Ikäviinkin asioihin tohditaan puuttua, eikä toisen vastareaktiota tarvitse pelätä. Mitä enemmän sosiaalisia taitojaan harjoittaa, sitä paremmiksi keskustelujoiksi me muovaudumme. Tämä edesauttaa toimivamman vuorovaikutuksen muodostamista työtovereidemme kanssa. (Korvenoja 2004, 16; Ahonen & Lohjala-Ahonen 2011, 29 & 35)

2.2.3 Palaute oppimisen työvälineenä

Media-alalla tapoja työskennellä projektin eri osa-alueiden parissa, esimerkiksi kuvateknisiä toteutuksia, on lukuisia. Yksi suosii toista kameravalmistajaa yli muiden, toinen suosii toista. Sama homma jälkituotannon eri tietokoneohjelmistojen kanssa, ja aivan kaikessa muussakin. Mielipiteitä ja mieltymyksiä on olemassa loputtomuuksiin saakka. On kuitenkin valttia olla tietoinen mahdollisimman monesta eri menetelmästä ja ratkaisusta, mitä yhden ja saman toimenpiteen suorittamiseen voi liittyä. Olemalla perillä mahdollisimman monesta eri menetelmästä, voidaan tehdä vaikkapa kiireissä tilanteissa nopeita päätöksiä siitä, millä menetelmillä tavoitteisiin pyritään, kun toinen mahdollinen tapa on estynyt. (Aalto 2002, 7; Korvenoja 2004, 17; Berlin 2008, 7)

3 PALAUTE TYÖVÄLINEENÄ MEDIATUOTANNOISSA

Opinnäytetyöni toiminnallisen aineiston analysoinnissa käyn ensiksi yksityiskohtaisesti läpi Tarinatalon/ITV Studios Nordicin Leijonan Luola-tuotantoa, johon olin ottamassa osaa leikkausharjoittelijana vuodenvaihteessa 2012-2013. Reflektoin tekemällä tutkimisen kokemuksiani tuotannon kaikista eri vaiheista ja teoriaa myötäillen pohdin sitä, kuinka palaute oli läsnä tuotannon aikana ja kuinka sitä osattiin hyödyntää. Tämän lisäksi esittelen teille keräämääni haastattelumateriaalia, jossa kyselin palautekokemuksia ja -näkömyksiä neljältä suomalaiselta, eri tittelin omaavalta media-alan ammattilaiselta. Haastattelujen kautta etsin vastausta sille, kuinka muut, alalla toimineet media-ammattilaiset, kokevat palautteen läsnä heidän työssään ja kuinka tärkeänä he kokevat palautteen itselleen työssään.

3.1 Palaute Leijonan Luola-tuotannossa allekirjoittaneen näkökulmasta

Suoritin Lapin Ammattikorkeakoulun (entinen Kemi-Tornion AMK) viestinnän koulutusohjelman opintoihin sisältyvän työharjoittelun tuotantoyhtiössä nimeltä Tarinatalo Oy. Työharjoittelujaksoni päättyessä tuotantoyhtiö muutti nimensä ITV Studios Nordiciksi yhdistyttyään osaksi englantilaista ITV Studios televisioyhtiötä tammikuussa 2013. Selkeyden nimissä käytän tässä materiaalissa päätoimisesti nimeä Tarinatalo, sillä tämä aineisto toimii eräänlaisena kasvutarinana siitä, kuinka yhtiö kasvoi pienestä suomalaisesta yrityksestä osaksi kansainvälistä konsernia tämän nimenomaisen Leijonan Luola-tuotannon myötä.

Harjoitteluni aikana otin osaa kahteen Tarinatalon televisiotuotantoon: Muuttajat ja Leijonan Luola. Molemmissa projekteissa tittelini oli leikkausharjoittelija, mutta Leijonan Luola-tuotannon aikana pääsin seuraamaan ohjelman jokaista tuotantovaihetta, kun taas Muuttajissa keskityin ainoastaan avustamaan projektin jälkituotannossa.

Leijonan Luola on hollantilaiseen (alunperin japanilaiseen), tunnettuun formaattiin perustuva viihdeohjelma, jossa tunnetut sijoittajat etsivät itselleen sijoituskohteita ohjelmaan pyrkivien yrittäjien ja heidän myyntipuheiden joukosta. Yrittäjät ”pitchaavat” yrityksensä ja liikeideansa sijoittajille kolmessa minuutissa, jonka yhteydessä he esittävät myös kauppahintaa sijoituskohteelle. Yrittäjien itsensä esittämää rahasummaa

vastaan sijoittajat voivat kahmaista itselleen tietyn suuruisen osuuden yrityksestä. Myyntipuheen jälkeen leijonat esittävät kysymyksiä kiinnostuksensa mukaan. Mikäli liikeidea herättää kiinnostusta sijoittajissa, he voivat ruveta neuvottelemaan aiesopimuksista yrittäjän kanssa. Heikommat liikeideat jäävät ilman sijoitusta. Suomalaisessa ohjelmaversiossa leijonina toimivat sijoittajat Anne Berner, Oskari Lehtonen, Jorma Terentjeff, Ari Lahti ja Riku Asikainen. (ITV Studios Nordic - Finland, 2014)

Haluan nyt avata hieman omia kokemuksiani kyseisen tuotannon saralta ja kertoa, kuinka itse koin palautteen läsnä tuotannon eri vaiheiden aikana. Kutakin tuotantovaihetta käsittelevässä osiossa pohjustan aluksi tilannetta, jollaisen valliessa tuotantoa puskettiin eteenpäin, jonka jälkeen vaihe vaiheelta analysoin sitä, kuinka palaute oli esillä tuotannossa.

3.1.1 Esituotanto

Omalta osaltani projektin esituotantovaihe alkoi kaksi viikkoa ennen Leijonan Luolan kuvauksia, eli varsinaista tuotantoa. Olin ollut juuri kolmen viikon mittaisella tauolla, sillä aikaisempi sopimukseni Tarinatalon harjoittelujaksosta, jolla sitouduin olemaan ainoastaan Muuttajat-projektin leikkausharjoittelijana, oli päättynyt. Oltiin sovittu ennen sopimuksen umpeutumista, että jatkaisin harjoitteluani yhtiössä, jähka tuottajille itselleen selviäisi, millaisen aikataulun Leijonan Luola-tuotanto tulisi omaamaan. Tarkoitukseni oli ottaa osaa itse tuotantoon ja jatkaa sen jälkeen leikkausharjoitteluani uuden projektin parissa. Päätettiin, että pitäisin kolme viikkoa syyslomaa tuotantojen välissä. Oletettiin, että suurinpiirtein tuon kestoisen tauon jälkeen alkaisi Leijonan Luolan kuvaukset Helsingin Ilmalassa, MTV3:n tiloissa (ohjelma oli Nelosen tuottama, mutta kuvauspaikkana käytettiin mainostelevisiion omistuksessa olevaa hallia). Palasin tauoltani kuitenkin aavistuksen liian aikaisin tuotannon aikatauluun nähden, joten pääsin myös seuraamaan esituotantovaiheen loppupalavereita. Tästä johtuen havaintoni tältä tuotannon saralta voivat olla hieman huterat, koska kaikki tärkeimmät päätökset ja säännöt projektin toteutuksen kannalta oltiin ennätetty sopia jo aiemmin muiden työntekijöiden kesken. Yritän kuitenkin parhaani mukaan päätellä esituotantovaiheen edistymistä normien mukaisesti ja analysoida esituotantovaiheen onnistumista ja sitä,

kuinka palaute tässä vaiheessa tuotantoa on vaikuttanut projektin syntyyn ja toteutukseen.

Koska kyseessä oli Leijonan Luolan suomalaisen ohjelmaversio tuotannosta, tarkoittaen, että ohjelmaformaatti pohjautuu johonkin jo olemassa olevaan teokseen, esituotantovaiheessa Tarinatalo oli aktiivisessa yhteistyössä ohjelmaa Isossa-Britanniassa esittävän ITV Studios-televisioyhtiön kanssa. Paikan päällä, projektin jokaisen tuotantovaiheen aikana, muutamat ITV Studiosin edustajat kävivät tarkkailemassa ja keskustelemassa projektin edistymisestä. Koska ITV Studios omistaa oikeudet sarjan tuottamisesta ja esittämisestä, on heidän toiveilla, vaatimuksilla ja päätöksillä eniten painoarvoa projektin toteutumisen kannalta. ITV Studios yhtiönä haluaa varmasti, että suomalainen ohjelmaversio heidän tuotteestaan tulee täyttämään tietyt kriteerit, jotta se parhaansa mukaan muistuttaisi ohjelman aiemmin tuotettuja, muiden maiden versioita ja olisi näin ollen yhtenäinen sarjan aiempien tuotantojen kanssa. Niinpä ITV Studiosin on täytynyt esittää tarkkaan omat toiveensa Tarinatalolle siitä, miltä he haluavat lopullisen ohjelman näyttävän. Tässä vaiheessa Tarinatalon tuottajat ovat ottaneet vastaan ennakoivaa palautetta, ennen kuin varsinaista työtä ollaan keritty edes aloittamaan, jotta jo heti alusta lähtien ollaan selvillä siitä, millaiseen lopputulokseen tällä projektilla tulisi pyrkiä.

Kun tilaajan toiveet on noteerattu ja otettu huomioon, voidaan tuotantoyhtiön sisällä ruveta punnitsemaan kaikkea sitä, mitä yhtiön resursseilla ja varoilla pystytään toteuttamaan ja mitä ei. Tarinatalo on melko pienikokoinen yhtiö, kattaen noin parisenkymmentä työntekijää, joista suurin osa ovat tuottajia tai sihteeri-assistentteja. Yhtiöllä on töissä omat pääleikkaajat ja kuvaajat, mutta he yksistään eivät kykene Leijonan Luolan kokoista monikameratuotantoa toteuttamaan. Rahoituskin tulisi saada järjestettyä kasaan projektin toteutukselle. Tästä syystä lähdetään neuvottelemaan yhtiön ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyöstä. Samalla tavoin kuin ITV Studiosin ja Tarinatalon välisissä keskusteluissa, palaute ilmenee tässä kohtaa produktiota pääsääntöisesti tietynlaisen tiedonkeruun muodossa. Palautteen avulla selvitetään ulkopuolisen työryhmän työn laatua ja ymmärrystä projektin toteutusta kohtaan. On tärkeää selvittää, ovatko kaikki yhteistyötahot keskenään yhteisymmärryksessä siitä, millaiseen lopputulokseen tuotannolla pyritään. Jos tavoitteet jäävät osapuolten kesken hämäriksi, yhteistyö ei toimi. Jos yhteistä harmoniaa ei saada aikaiseksi, joudutaan ulkopuolista työvoimaa etsimään jostain muualta.

Samansävyisiä keskusteluita on mitä luultavammin käyty jo aikaisemmin eri tuotantoyhtiöiden kesken, kun ITV Studios on etsinyt suomalaista yhteistyökumppania itselleen ohjelman toteuttamiseksi. Erilaisia tekijöitä sille, miksi päädytään juuri nimenomaan tietyn yhteistyötahon kanssa tekemään tuotantoa, on taatusti kymmenittäin, mutta tärkein niistä on ehdottomasti se, että osapuolet kokevat kykenevänsä luottamaan toisiinsa. Tämä on perusta terveelle yhteistyölle ja tällöin myös kommunikaatio ja vuorovaikutus toimii.

Täytyy ottaa huomioon, että kaikki tuo, mitä yllä olen maininnut esituotannosta, on jotain sellaista, joka tyypillisesti käydään prosessina läpi jo hyvin varhaisessa vaiheessa projektin syntyä, tai jopa ennen päätöstä siitä, syntyykö koko projektia ollenkaan. Mitä todennäköisimmin kaikki jo mainittu on Leijonan Luola-tuotannon osalta neuvoteltu kuntoon yhteistyökumppaneiden kesken jo kauan aikaa ennen kuin minä itse olen ottanut osaa koko tuotantoon, mahdollisesti jo ennen kuin aloitin ensimmäistäkään harjoittelupäivääni yhtiössä. Kun sitten lopulta otin osaa projektiin ja esituotannon suunnitteluun, keskusteltiin lähinnä tiimin sisällä enää kunkin työntekijän roolista tuotannossa ja siitä, mitä kunkin vastuulle tuotantopäivien aikana kuuluu. Näin ollen palautteen avulla sovittiin yhteisistä säännöistä ja kerättiin informaatiota siitä, mitä kukin on kykenevä tekemään projektin eteen. Tämän myötä saimme pikkuhiljaa kasattua työryhmän kasaan, joka on kykenevä suoriutumaan tuotannosta läpi aikataulun puitteissa.

Palautekeskustelut esituotantovaiheessa ovat projektin suunnitelmallisuuden ja toteutumisen kannalta tärkeimmät, mitä tuotannon aikana käymään läpi. Kun johtajat alaisilleen, Leijonan Luolan tapauksessa tuottajat assistenteilleen ja meille harjoittelijoille, tekevät selväksi sen, mitä keneltäkin odotetaan projektin aikana ja mikä kunkin rooli tuotannon aikana on, ei kenellekään pitäisi jäädä epäselvyyttä sille, miten tuotannon aikana toimitaan. Parhaimmassa tapauksessa palautekeskustelua ei enää itse tuotannon aikana tarvitse käydä läpi paljoakaan, kun kaikki tietävät säännöt ja oman reviirinsä. Edellytykset yhteistyön toimivuudelle on kunnossa.

3.1.2 Tuotanto

Leijonan Luolan kuvaukset aloitettiin Helsingin Ilmalassa marraskuun loppupuolella 2012. Ennen joulukuuta kuvaukset olivat purkissa. Tarinatalon puolelta paikan päällä oli vain tuottajaporukkaa ja assistentteja. Kuvaus oli ulkoistettu ulkopuoliselle kuvausryhmälle. Tarinatalon tuottajat keskittyivät huolehtimaan ohjelman pääosassa olevista sijoittajista, eli leijonista, varmistaen että heillä on viihtyisää ja hyvä olla kuvauspäivien aikana. Assistentit hoitivat maskeerausta ja cateringia sekä leijonille, että ohjelmaan osallistuneille yrittäjille. Minä ja toinen leikkausharjoittelija olimme ”dittaaamassa”, eli varmistamassa, että ulkopuolisen kuvausryhmän taltioima materiaali saatiin siirrettyä Tarinatalon omistamille kovalevyille talteen ja tämän jälkeen toimitettua kovalevyt takaisin Tarinatalon toimitiloihin odottamaan jälkituotantovaihetta. Paikalla oli myös runneri, joka suoritti juoksevia asioita, kuten lavasteiden ja asusteiden hankkimista kuvauksia varten, autojen varausta ja lunastusta kaluston kuljetusta varten, ja niin pois päin. Valaisuryhmää ei juuri ollut kuvauspäivien aikana paikalla, sillä kuvausolosuhteet ja kuvauspaikka pysyivät päivästä toiseen samanlaisina ja näin ollen valoja ei tarvinnut siirrellä tai asemoida uusiksi päivien välillä. Ennen varsinaista tuotantoa, kuvausryhmä on käynyt paikan päällä tekemässä tarvittavat säädöt valmiiksi, jotta kuvauspäivien aikana ei tarvitse haaskata aikaa asennustehtäviin niin valojen, kuin kameroidenkaan osalta. Kuvausryhmällä oli ainoastaan yksi valoteknikko paikalla kuvauspäivien aikana, joka tarvittaessa miksaili valojen voimakkuuksia, jos jokin esitys ohjelmassa edellytti muuttuvaa valaisua.

Oma toimenkuvani dittaajana oli hyvin yksinkertainen. Valtaosan ajasta seurasin sivusta tuottajien kanssa katsomoon asennetulta screeniltä, kun kuvausryhmä taltioi kameroillaan ohjelman ”pitchauksia”, eli myyntipuheita ja esityksiä, joista lopulliset Leijonan Luolan jaksot kasattiin myöhemmin valmiiksi jälkituotantovaiheessa. Aina kun yksi pitchaus oli saatu nauhoitettua kuvausryhmän kameroilla talteen, kuvaajat lykkäsivät joko minulle, tai tuotannossa mukana olleelle toiselle leikkausharjoittelijalle, taltioimansa materiaalin muistikortteineen, jotka me sitten laitoimme siirtymään Tarinatalon hallussa oleville ulkoisille kovalevyille talteen. Saadessani muistikortit haltuun, minulla kesti keskimäärin viisi minuuttia laittaa materiaali kopioitumaan muistikortilta kovalevyille, ja siinäpä se. Tämän jälkeen minulla oli luppoaikaa taas siihen asti, kunnes joko taltioidun materiaalin siirto oli saatu suoritettua loppuun ja

jonka jälkeen pystyin palauttamaan muistikortit takaisin kameramiehille, tai kunnes uusi pitchaus oli saatu taltioitua ja uusi satsi muistikortteja toimitettiin minulle siirrettäväksi. Välillä toki kävin tekemässä tarkistuskierroksia tietokoneen äärellä, nähdäkseni, että kaikki varmasti pelaa ja siirtyy kovalevylle talteen, kuten pitääkin. Oma kommunikointini tuottajatiimin kanssa oli lähes kauttaaltaan yhtä ja samaa, ”kaikki on kunnossa”.

Palaute henkilöstön keskuudessa oli tuotannon aikana melko vähäistä, mutta tämä johtui luultavammin siitä, että pelisäännöt olivat kaikille selvät. Vähäinen palaute, jota saimme, oli lähinnä myönteistä. Meininki oli hyvä ja työt suoriutuivat aikataulullaan, joten siitä haluttiin pitää kiinni loppuun saakka. Työilmapiirissä ei muutoinkaan ollut moittimista. Missään vaiheessa minulle henkilökohtaisesti ei tullut sellaista tunnetta, etteikö ongelmatilanteissa asioista olisi voitu puhua avoimesti. Ongelmiin ei vain tarvinnut puuttua, sillä niitä ei kovinkaan näkyvästi ollut tuotannon aikana läsnä. Paikan päällä kävivät pyörähtämässä myös ITV Studiosin puolelta edustajia seuraamassa kuvauksien toteutusta. Heidän palautteensa tuottajatiimille oli tiivistettynä se, että ”tämä suomalainen versio vaikuttaisi ulkoisesti olevan heti brittiläisen ja irlantilaisen version jälkeen kolmanneksi paras, mitä koskaan on tuotettu”. Tokihan tämä on vain kahden ihmisen mielipide asiasta, mutta koska se palaute tulee näinkin korkealta ja tärkeältä taholta, niin kummasti se kannustaa ja motivoi jatkamaan työntekoa hyvillä mielin eteenpäin. Jos itse pääjehut ovat tuotantoon tyytyväisiä, niin ei meillä alaisillakaan ole tällöin syytä olla murheissamme.

Vaikka oma työnkuvani ditti-hommissa oli yksinkertainen, ja huolellisesta ennakkosuunnittelusta johtuen myös Tarinatalon muilla työntekijöillä oli rauhalliset ja rennot otteet työmaalla, kuvausryhmällä työnkuva oli paljon hektisempi. Pitää ottaa huomioon, että kuvausryhmä vastaa aina tuotantovaiheen vastuullisimmasta työnkuvasta, eli itse ohjelman taltioinnista. Ilman materiaalia, ei ole mitään mistä valmistaa itse ohjelmaa. Leijonan Luolan tapauksessa kameroita kuvauspaikalla oli yhteensä kymmenen, joista valtaosaa operoitiin kameramiesten toimesta. Osa kameroista oli ennalta-asetettuja, joita ei sen kummemmin ohjattu kuvausten aikana. Ohjelma taltioitiin muistikorteille talteen jokainen kamera erikseen, sekä tämän lisäksi myös monikameratuotantona. Monikamerataltiointi haluttiin tehdä varatoimenpiteenä siltä varalta, että jos muu taltioitu materiaali epäonnistuu jostain syystä tai materiaalille

muutoin tapahtuu jotain kohtalokasta vaikkapa kesken dittauksen, tuotantoyhtiöllä olisi käytettävänä edes jotain videokuvaa pitchin esittämistä varten.

Jotta monikameramateriaalia saadaan tuotettua, oli kuvausten aikana myös kuvaustiimin ohjaaja paikalla jakamassa komentoja kuvaajille siitä, millaista materiaalia hän haluaa kunkin kameramiehen taltioivan minäkin hetkenä. Tämä on se tilanne, jolloin tuotannon aikana palaute on tekemisen aikana kaikista selkeimmin ja konkreettisimmin läsnä työskentelyssä. Ohjaajalla on visio siitä, miten hän haluaa kuvaukset toteuttaa ja tämän vision saattamana hän käskyttää kameramiehiä etsimään toivomiaan kuvakulmia mahdollisuuksien mukaan. Jos kameramiehen ehdottama kuvakulma ei miellytä ohjaajaa, tulee välitön palaute ja kehotus kameramiehelle, että tämä etsii tilalle jotain muuta. Jos kameramies tuumaa vastauksena takaisin, ettei ohjaajan toivoma kuvakulma ole mahdollista toteuttaa juuri nyt, johtuen vaikkapa esteestä kuvauspaikalla, joka tukkii kameramiehen rajauksen, ohjaaja ymmärtää tämän viestin johdosta ryhtyä miettimään jotain korvaavaa kuvaa tilalle. Kuvaustilanteessa palaute on nopeaa, eikä siitä ehdi esituotannon tavoin neuvottelemaan osapuolien kanssa, mutta se antaa silti viestiä osapuolille siitä, ollaanko heidän tämänhetkiseen työpanokseen tyytyväisiä vaiko ei. Kuten palautteella on tarkoituksena, se ohjaa tekijää uusille suunnille, toivon mukaan kohti parempaa lopputulosta. Toki, kun kyse on hektisestä tilanteesta keskellä toimintaa, sitä palautetta ei välttämättä ennätä prosessoimaan riittävän hyvin, jotta paras mahdollinen ratkaisu löytyisi yhteisymmärryksen selvittämiseksi. Näitä tilanteita voidaan kerrata sitten ns. ”päivän päätteeksi”, kun on aikaa taas hieman rauhoittua ja kerrata kuvauspäivän hyvät ja huonot puolet.

Projektin aikana ei omalle osalleni sattunut oikeastaan kuin yksi vakavampi tilanne, jonka johdosta osa nauhoitetuista pitchauksista oltiin vähällä joutua jättämään kokonaan pois tuotannosta. Kuvauksien kolmantena päivänä ilmeni ongelmia materiaalin siirrossa, kun kahta taltioituista myyntipuheista ei alkuun saatukaan siirtymään kovalevyille. Kävi ilmi, että näiden myyntipuheiden materiaaleissa yhden kameras nauhoitukset olivat korruptoituneet osittain. Muistikorteilta näitä tiedostoja ei saatu siirrettyä ulos, mutta Final Cut Prolla, ammattilaisten käytössä olevalla leikkausohjelmalla, näitä tiedostoja pystyi kuitenkin katsomaan ja tarkkailemaan. Laadullisesti tiedostoissa ei ollut vikaa, mutta kustakin tiedostosta löytyi parin minuutin osio, jota ei edes Final Cut

osannut toistaa. Kun kohdistimen timelinella siirsi näihin korruptoituneihin kohtiin, ohjelma kaatui.

Aivan aluksi mainitsin tästä ongelmasta ainoastaan toiselle leikkausharjoittelijalle, joka oli minun lisäksi vastuussa tiedostonsiirrosta. Koska tiedostot olivat valtaosin edelleen käyttökelpoisia ja niitä pystyttiin muokkaamaan Final Cutilla, päätimme leikata vioittuneet kohdat pois molemmista klipeistä ja exportata, eli luoda uudet tiedostot jäljelle jääneistä käyttökelpoisista materiaaleista ja siirtää nämä videotiedostot muun materiaalin jatkeeksi kovalevyille. Aikataulua tiedostonsiirron osalta tämä hieman venytti pidemmäksi, mutta tärkeintä olisi, ettei nauhoitettua materiaalia joutuisi hukkaan. Kyseessä kun oli vielä melko tärkeän kameran nauhoittamaa materiaalia. Jollei tiedostoja oltaisi pystytty pelastamaan, meillä ei olisi ollut näistä myyntipuheista kuvamateriaalia itse pitchaavasta yrittäjästä. Kun tilanne alkoi olla taas hallinnassa, kävimme kertomassa tapahtuneesta myös tuottajille. Järkevämpää olisi varmasti ollut ilmoittaa asiasta ”johtajille” samantien, mutta emme halunneet huolestuttaa suotta muita. Etenkin, kun huomasimme, että tilanteelle oli vielä tehtävissä jotain. Jos olisimme menneet kertomaan asiasta heti ongelmien ilmaannuttua, olisi meidän palautteella voinut olla vaikutusta muiden työskentelyyn. Muut olisivat saattaneet suotta ruveta hössöttämään tilanteesta, vaikka pohjimmiltaan mistään vakavemmasta ei ollut edes kyse. Eri asia olisi ollut, jos olisikin käynyt ilmi, ettei korruptoituneille tiedostoille olisi ollut yhtikäs mitään tehtävissä. Tällöin asiasta olisi täytynyt käydä ilmoittamassa sellaisenaan, pohtia ratkaisua yhdessä ja varautua pahimpaan.

Viimeisenä kuvauspäivänä oli havaittavissa lievää lipsumista suunnitelmista, kun kuvauspaikalta väen poistuessa kello kuusi iltapäivällä osa oli vähällä jäädä kokonaan ilman kuljetusta. Sattui hauskasti niin, että viimeisen kuvauspäivän aikana Helsinkiin puhkesi lumimyrsky, jonka johdosta julkinen liikenne oli pahasti sekaisin ja aikataulustaan jäljessä. Tähän kun lisätään vielä se tosiasia, että pikkujoulusesonki oli juuri aluillaan, olivat myös Helsingin taksit varattuja pitkin iltaa. Osa työryhmästä joutui nyhvöttämään melko pitkään lähellä MTV:n toimitiloja sijaitsevan kerrostalokiinteistön rapussa, ennen kuin yksi tuottajista sai tilattua vapaita takseja hakemaan väkeä. Tällainen kaaos kuljetuksista jos olisi syntynyt keskellä kuvauksia, keskellä villiä Lappia, olisi joku voinut helposti menettää jopa työpaikkansa. Koska tuotantovaihe oli juuri saatu purkkiin ja kyse oli viimeisestä työpäivästä, tilanne

kaikessa kankeudessaan pisti lähinnä naurattamaan meitä kaikkia. Tilanne kuitenkin oli sellainen, ettei siihen olisi voitu kamalasti varautua tai vaikuttaa. Vaikka lumisen sää tuotannon loppuajalle oli tiedossa jo pelkästään sääennusteita tarkkailemalla, niin Helsinki on kaupunkina sellainen, että se sekoaa aina, kun talvi pääsee yllättämään. Näin ollen Tarinatalon väki ymmärsi olla pillastumatta liikaa tilanteelle ja odottaa tyynesti, että kyyti saapuu ja työryhmä pääsee latailemaan akkujaan viikonlopun yli.

3.1.3 Jälkituotanto

Hyvin levätyn viikonlopun jälkeen, heti kuvausten ja varsinaisen tuotantovaiheen päätyttyä, aloitettiin Tarinatalon toimitiloissa parin kuukauden mittainen jälkituotantovaihe. Osa mukanaolleista tuottajista jatkoi projektin parissa käsikirjoittajan roolissa. Jotta käsikirjoittajille saatiin materiaalia, josta he voisivat työstää jaksokokonaisuuksia, täytyi ennen editoimista litteroida nauhoitetusta materiaalista myyntipuheissa käydyt keskustelut paperille sanasta sanaan, jotta käsikirjoittajat löytävät myyntipuheiden parhaat palat nopeasti ja helposti. Litterointiin ottivat osaa harjoittelijat ja osa assistenteista. Työnä ja toimenpiteenä tämä vaihe oli hyvin suoraviivaista, eikä sen aikana paljoa palautetta jaeltu, lukuunottamatta tyypillisiä ”jatka samaan malliin” fraaseja.

Pikkuhiljaa käsikirjoittajille saatiin toimitettua tarpeeksi materiaalia, jotta nämä pääsivät suunnittelemaan jaksokokonaisuuksia myyntipuheista. Jaksot koostuivat kukin kolmesta pidemmästä pitchauksesta, sekä kahdesta välipitchistä, joissa näytetään ainoastaan noin minuutin verran materiaalia myyntipuheen keskeisimmistä hetkistä. Yhdellä jaksolla oli mittaa reilu neljäkymmentä minuuttia. Tähän kun lisätään vielä mainostauot, venyy ohjelman pituus yhteen tuntiin.

Tuottajaporukalla oli jatkuva keskustelu päällä siitä, mitkä myyntipuheet sopisivat parhaiten keskenään yhteen saman jaksopaikan alle ja mitkä pitcheistä tulisi mitoittaa minkäkin pituisiksi. Piti päästä myös yhteisymmärrykseen siitä, mitkä pitchaukset jätetään kokonaan näyttämättä televisiossa. Nauhoitettua materiaalia oli niin paljon, ettei kaikkia myyntipuheita edes saatu mahdutettua tilattujen jaksopaikkojen sisälle. Tietyllä tapaa ohjelman käsikirjoittamista ei saatu päätökseen ennen kuin koko ohjelma

oli saatu valmiiksi, sillä tilanteet elivät jatkuvasti jälkituotannon aikana. Osa myyntipuheista, joita oltiin alunperin suunniteltu jo ensimmäisessä jaksossa esitettäväksi, saatettiin siirtää jollekin myöhemmälle jaksopaikalle tai sitten ne saatettiin karsia ohjelmasta kokonaan pois. Näistä asioista tuottaja- ja käsikirjoittajaryhmä keskusteli keskenään jatkuvasti, sekä yksityisemmissä, ryhmänkeskeisissä keskusteluissa, että kahvipöydän tai editointipöydän äärellä muiden läsnäollessa. Mielipiteitä punnittiin ja nauhoitettua materiaalia tarkasteltiin useaan otteeseen leikkaajien kanssa, jotta kaikista mielenkiintoisin materiaali saataisiin televisioon näyttille.

Kaikista konkreettisimmin palaute on jälkituotannossa läsnä, kun tarkkailee pääleikkaajan ja tuottajien välisiä keskusteluja. Tuottajalla on visio siitä, millaisen ohjelman hän haluaa julkaista kanavalla. Tämä visio on muovattu Leijonan Luolan tapauksessa osittain kasaan ITV Studiosin ja Tarinatalon välisillä neuvotteluilla ja yhteistyöllä. Leikkaajalla on oma visionsa siitä, miten leikkauksen tulisi toimia myyntipuheissa. Riippumatta siitä, onko leikkaaja ollut paikalla esituotantovaiheen neuvotteluissa ITV Studiosin kanssa, hänen visionsa saattaa poiketa reilustikin tuottajan vastaavasta. Näin ollen palautekeskustelua voidaan käydä jopa työnteon aikana, kun tuottajat ja käsikirjoittajat silmäilevät eri leikkausversioita leikkaajan olan yli. Jos tehdystä työstä löytyy muutettavaa, vaikkapa koskien leikkauksen tahditusta, siitä mainitaan leikkaajalle. Leikkaaja saattaa haastaa tuottajan visiota ehdottamalla muutosta, jonka hän itse kokee paremmaksi ratkaisuksi. Näistä lähtökohdista lähdetään sitten vertailemaan mielipiteitä, palautetta jaetaan puolin jos toisin, kunnes jälleen kerran yhteinen harmonia löydetään. Punainen lankakin saattaa hukkua keskusteluiden aikana useaan otteeseen, mutta lähtökohtaisesti aina tulisi muistaa se, kenelle tuotetta ollaan tekemässä ja kuka sen on tilannut. Koska Leijonan Luola pohjautuu jo olemassaolevaan formaattiin, tulisi ohjelman näyttää siltä, kuin mitä ohjelman aiemmat, muunmaalaiset versiot, ovat tehneet vuosien varrella. Tätä voidaan pitää pohjustavana, mutta samanaikaisesti eteenpäin kantavana ajatuksena, kun ohjelmasta tehdään eri leikkausversioita jälkituotannon aikana.

Leijonan Luolan leikkauksesta vastasivat päätoimisesti talon oma pääleikkaaja, sekä kaverinani ollut toinen leikkausharjoittelija. Itse vastasin pääosin offline-editoinnista, eli oikeiden otoksien etsimisestä ja järjestelemisestä Final Cutin timelinelle, josta pääleikkaajat ottavat sitten materiaalin omaan käsittelyynsä tarkempaa hienosäätöä

varten. Edelleen, omasta avustavasta työpanoksestani sain lähinnä kuulla tsemppaavaa ja motivoivaa palautetta, mutta samassa tilassa työskennellyt toinen leikkausharjoittelija joutuikin ottamaan osaa palautekeskusteluihin huomattavasti enemmän. Näitä keskusteluita kuuntelin itse sivusta. Mitään riitatilanteita näistä keskusteluista ei syntynyt missään vaiheessa, mutta koska toisella leikkausharjoittelijalla oli rutkasti enemmän vastuuta hyppysissään työnsä puolesta, olivat myös tuottajat huomattavasti kiinnostuneempia, ehkä myös vähän huolestuneempia, lopputuloksista. Palaute oli kuitenkin asiallista ja sitä sai vapaasti jakaa kaikki osapuolet.

Jälkituotantovaihe missä tahansa tuotannossa on palautteen kannalta taatusti rikkain vaihe. Tämä on se työn piste, kun teos alkaa pikkuhiljaa konkretisoitua ja syntyä muotoonsa, jollaisena se lopulta esitetään katsojille. Ollaan tärkeiden päätösten äärellä. Tuotteesta halutaan saada sellainen, josta muut pitävät ja johon itse tekijät voivat olla ylpeitä. Tällöin huolellisella suunnittelulla ja tarkkailulla voidaan varmistaa, että ohjelmasta tulee sen näköinen, kuin mitä joko itse tuottajatiimi haluaa, tai mitä tilaaja, eli ITV Studios, on siitä toivonut.

3.1.4 Tuotannon valmistuessa

Rankan uurastuksen jälkeen koittaa lopulta se päivä, kun projekti on valmis. Jaksot ovat valmiina ja enää ne täytyisi esittää televisiossa sovitun aikataulun mukaisesti. Leijonan Luolan ensiesitys Nelosella tapahtui 13. päivä helmikuuta 2013, vajaa kolme kuukautta sen jälkeen, kun ensimmäiset myyntipuheet oli kuvattu Helsingin Ilmalassa. Vaikka ensimmäinen jakso sarjasta tuli ulos tuolloin, oli ohjelman jälkituotanto vielä tietyltä osin edelleen kesken. Myyntipuheet oltiin saatu leikattua valmiiksi, mutta keskustelu jaksojen sisällöistä eli edelleen. Itse poistuin kuitenkin Tarinatalolta tammikuun viimeisenä päivänä, sillä sopimukseni työharjoittelustani päättyi tuolloin. Olin saanut kaikki opintopisteet kerättyä harjoittelujaksoltani, joten sopimustani ei enää toistamiseen tarvinnut jatkaa. Tästä syystä en tarkalleen tiedä, millaisia keskusteluita ohjelman osalta on tuotantoryhmän kesken käyty projektin loppusuoralla, mutta analysoin tapahtumia niiltä osin, mitä itse ennätin kokemaan.

Ensimmäisen jakson valmistuttua, viikkoja ennen kyseisen jakson valtakunnallista esitystä, Tarinatalon tiloissa järjestettiin pienimuotoinen ensiesitys-tilaisuus. Projektissa

mukana olleet kutsuttiin samaan huoneeseen, ruokaa tarjoiltiin ja jakso esitettiin kaikille tuoreeltaan. Editoinnissa mukana olleet toki tiesivät, miltä jakso tulisi näyttämään, mutta mukana oli paljon sellaista porukkaa, jotka eivät jälkituotantoon ottaneet kummemmin osaa. Katsomossa oli näin ollen samanaikaisesti tuoreita silmiä, jotka eivät ohjelmasta olleet nähneet vielä vilaustakaan, kuin myös vahvasti jälkituotannossa mukana olleita, jotka olivat katsoneet jakson jo ties kuinka moneen kertaan. Palautteen kirjon voi lähtökohtaisesti olettaa olevan laaja-alaista, sillä eri katsojat keskittyvät seuraamaan jaksosta erilaisia asioita. Ne, jotka eivät jaksoa ole vielä aiemmin nähneet, tulevat todennäköisimmin antamaan palautetta ohjelman yleisestä fiiliksestä ja sen toimivuudesta. Jakson jo nähneet keskittyvät seuraamaan teknistä toteutusta ja kiinnittävät huomiota mahdollisiin leikkauksellisiin virheisiin, joihin voi vielä vaikuttaa.

Palaute oli kuitenkin ryhmän kesken kauttaaltaan positiivista. Ryhmä oli yhteistuumin sitä mieltä, että ohjelma muistuttaa tyyliltään, rytmitykseltään ja fiilikselään hyvin lähellä englantilaista versiota, jonka pohjalta tätä suomalaista versiota on lähdetty valmistamaan. Itse tuohon aikaan koin ohjelman hieman hidastempoiseksi ja raskaaksi seurata, mutta tämä johtui ainoastaan siitä, että olin tottunut näkemään televisiosta vain ohjelman amerikkalaista ja kanadalaista versiota, jotka ovat toteutukseltaan huomattavasti viihteellisempiä ja nopeatempoisempia. Ohjelman eurooppalaiset versiot ovat valtaosin paljon vakavamielisempiä ja asiaohjelmatyylisempiä, jossa fokus on aidosti kaupanteossa, eikä niinkään sijoitustilaisuuksien viihteellistämässä. Jos tätä ohjelmaa vertaa näihin teoksiin, kuten varmaan kuuluisikin, huomioiden minkälaisen tahon kanssa ohjelman tuottamisesta ollaan oltu yhteistyössä, niin kyllä, ohjelma näyttää hyvin pitkälti siltä, miltä sen kuuluukin. Näin ollen voidaan todeta, että tuotanto oli onnistunut ja tavoitteisiin, jotka projektin alussa määriteltiin, oltiin päästy.

Lopullinen palaute siitä, oliko ohjelma kaiken vaivan arvoista, tulee katsojilta. Jos ohjelma ei kiinnosta katsojia, katsojaluvut jäävät alhaisiksi. Jos ei ole katsojia, ei kukaan näe ohjelman aikana esitettäviä mainoksia. Jos mainoksia ei katsota, ei synny myyntiä. Jos tuote ei myy, ei rahaa virtaa mainostulojen kautta tarpeeksi ohjelmaa esittävän kanavan ja yhteistyössä olevien tahojen pussiin, ja näin ollen ei ohjelman tekemistä kannata jatkaa toisen tuotantokauden merkeissä. Kun ohjelmaa esitetään valtakunnallisella televisiokanavalla ja raha ratkaisee, tämä on se mittari, jolla menestystä voidaan mitata.

Siksi mielestäni onkin häkellyttävää, että vaikka ohjelma ulkoisesti muistuttaa erittäin paljon muiden maiden Dragon's Den-ohjelmia, suomalaiset eivät ole ainakaan huiman kauheasti jakaneet mielipiteitään katselukokemuksistaan, ei internetissä, kuin muussakaan mediassa. Vaikka nettikommentit eivät olekaan palautteen saralla kaikista asianmukaisimpia, antavat ne kuitenkin jotain osviittaa siitä, mitä ohjelmasta ajatellaan. Leijonan Luolan osalta katsojapalaute oli hiljaista. En tiedä, järjestikö Tarinatalo ohjelman tiimoilta minkäänlaista katsojapalautetilaisuutta, johon ihmisiä oltaisiin kutsuttu paikan päälle seuraamaan ohjelman näytöksiä, mutta tällaisesta ei ainakaan missään vaiheessa ollut mitään puhetta, eikä sellaista tapahtunut minun läsnäollessani. Finnpanelin katsojalukumittauksistakaan ei enää löydy tarkkaa tietoa siitä, kuinka paljon ohjelma on kerännyt katsojia viikkokohtaisesti sen esitysjankohtana (helmikuu 2013 – huhtikuu 2013). Vuoden katsotuimpien Nelosen ohjelmien joukosta Leijonan Luolaa ei löydy. (Finnpanel, 2014) Tältä pohjalta yksistään on vaikeaa tehdä varmaa päätelmää siitä, oliko ohjelma menestys vaiko ei.

Se, mikä katsojiin vetoaa, ei ole yksinkertaista selvittää. Erilaiset trendit ja ilmiöt, jotka herättävät kiinnostusta ihmisissä ja joita mukailevia ohjelmia katsojat haluavat seurata televisiosta, muuttuvat jatkuvasti. Voi olla, että vuosi tai pari aikaisemmin, kun Leijonan Luolasta valmistettiin muiden maiden versioita katseltavaksi, yrittäjäyys oli suuri kiinnostuksen aihe katsojien keskuudessa ja siihen liittyvää ohjelmistoa haluttiin seurata. Kun suomalaista versiota ohjelmasta alettiin tuottamaan, kiinnostus yrittäjäyttä kohtaan oli saattanut jo laskea radikaalisti. Voi myös olla, ettei ohjelman konseptissa itsessään ole mitään vikaa ja se edelleen kiinnostaa televisiokatsojia, mutta ohjelmassa mukana olleet sijoittajat tai yrittäjät eivät ole herättäneet tarpeeksi mielenkiintoa katsojissa, jotta ohjelmaa jaksaisi seurata koko tuotantokauden ajan. Voi olla, että joku yksittäinen myyntipuhe ohjelmassa on herättänyt katsojissa närkästystä niin paljon, että ohjelma on menettänyt uskottavuutensa katsojien silmissä. Tai ehkä vuoden 2007, MTV3:n tuottama, paljon kritiikkiä osakseen saanut, Leijonan Kita-ohjelma, joka myötäilee samaa formaattia, mutta on täysin toisten ihmisten tehtailema sarja, kummittelee yhä katsojien takaraivoissa ja vaikuttaa myös Leijonan Luolan suosioon. Tai sitten yksinkertaisemmin joku toinen, samoihin aikoihin esitetty ohjelma vei liikaa katsojia Leijonan Luolalta ja siksi siitä ei myöskään puhuta. Syitä ohjelman hiljaiselle vastaanotolle voi olla kymmeniä. Ja tämä kappale varmasti nyt hieman sivuaa koko opinnäytetyöni aihetta, mutta halusin sen silti nostaa esille. Jos katsojapalautteella on ohjelman luomista ja jatkoa varten merkitystä, on tästä syystä tärkeää järjestää

tämäntyyllisiä tapahtumia, jotta mielipiteistä saadaan kartoitettua keskiarvo. Keskiarvon pohjalta voidaan sitten tehdä päätelmiä siitä, onko ohjelman jatkamiselle kysyntää.

Jos katsojapalautteen sijaan mieltii sitä, miten Leijonan Luola-projekti on vaikuttanut tuotantoyhtiön tulevaisuuteen, oli ohjelma Tarinatalolle jättimenestys. Yhteistyö ITV Studiosin kanssa sujui ongelmitta ja valtakunnallinen tuotantoyhtiö oli erittäin tyytyväinen projektin lopputulokseen. Leijonan Luola-tuotannon loppusuoralla ilmoitettiin Tarinatalon yhdistyvän osaksi ITV Studiosin pohjoismaista osastoa, ITV Studios Nordicia, jonka myötä Tarinatalo sai ensinnäkin lisää kontakteja ulkomailta yhteistyötä varten, mutta myös luvan tuottaa suomalaisia versioita muistakin ITV Studiosin omistamista ja esittämistä ohjelmista. ITV Studios Nordicin nettisivuja tutkailemalla käy ilmi, että toistaiseksi, Leijonan Luolan lisäksi, Tarinatalo on tuottanut myös suomalaisen version Gordon Ramsayn tähdittämästä Hell's Kitchenistä osana ITV Studiosin yhteistyötä. Muilta osin Tarinatalo on jatkanut omien, puhtaasti kotimaisten ohjelmien tuottamista, kuten Keidas (englanniksi Oasis). Tältä kantilta kun asiaa mieltii, Leijonan Luolan kohdalla voidaan puhua menestyksekkäästä tuotannosta. Vaikka katsojapalaute, ja etenkin sen puute, jättää paljon arvailujen varaan ohjelman kiinnostuksesta, oltiin projektin toteutuksella kuitenkin miellytetty niitä kontakteja ja tahoja, joilla oli merkitystä Tarinatalon tulevaisuuden kannalta.

3.2 Palaute yleisesti media-alan ammattilaisten näkökulmasta

Opinnäytetyöni toiminnallisen osan tueksi kyselin media-alalla vaikuttaneilta ammattilaisilta heidän mielipiteitään ja näkemyksiään palautteesta, sen läsnäolosta ja sen tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä tuotannoissa, joissa he itse ovat vaikuttaneet. Jaan aineistoa käsittelevät kappaleet sen mukaisesti, millaisiksi olen määritellyt opinnäytetyöni tutkimuskysymykset. Ensimmäisessä kappaleessa käsittelen palautteen läsnäoloa, toisessa palautteeseen suhtautumista ja kolmannessa palautteen tärkeyttä. Haastatteluun otti osaa kaikenkaikkiaan neljä media-alan ammattilaista. Jätän haastateltavien nimet mainitsematta vastauksia purkaessani, sillä lupasin heille täyden anonymiteetin. Vastanneiden titteleistä voin kertoa sen verran, että haastatteluihin on ottanut osaa mm. ohjaajina, dokumentaristeina, kuvaajina, toimittajina, leikkaajina ja äänimiksaajina toimivia ammattilaisia. (Tukihaastattelu A 2013; Tukihaastattelu B, C & D 2014)

Kysymykset, jotka esitin haastateltaville, olivat seuraavat:

1. Minkälaista palautetta saat tekemästasi työstä?
2. Ketkä antavat palautetta sinulle?
3. Millä tavoin palautteesta käydään keskustelua työpaikallasi?
4. Kuinka paljon palautetta saat tuotannon aikana?
5. Kuinka paljon palautetta saat tuotannon jälkeen?
6. Mitä mieltä olet saamasi palautteen tarpeellisuudesta?
7. Pyritkö parantamaan suoritustasi annetun palautteen pohjalta?
8. Koetko oppivasi jotain uutta annetun palautteen pohjalta? Mitä?
9. Kuinka usein koet olevasi eri mieltä saamastasi palautteesta?
10. Oletko ollut tilanteessa, jossa palautteesta on ollut enemmän haittaa kuin hyötyä? Esimerkkejä?
11. Kuinka paljon annat palautetta muille?
12. Kuinka paljon arvioit itse itseäsi?

Tutkimukseen osaa ottaneet media-alan ammattilaiset kokevat saavansa palautetta pääsääntöisesti heidän toiminta- ja työskentelytavoistaan tuotannoissa normaalien keskusteluiden kautta. Vaikka osa haastateltavista eivät itse kokeneet esimerkiksi työskentelytapoja käsitteleviä kehityskeskusteluita palautteeksi, opinnäytetyön teoriaosuuden osoittamalla tavalla nekin voidaan sellaiseksi laskea. Näin ollen on olemassa näyttöä siitä, että palaute käsitteenä on osalle meistä hämärän peitossa. Keskustelua ja vertailuja eri jäsenten visioista ja luovista ajatuksista käydään tuotantojen aikana melko vähän. Tilaajilla on yleensä oma sananen sanottavanaan tuotetta suunniteltaessa ja heidän mielipiteilleen annetaan oletettavista syistä eniten painoarvoa. Myös katsojapalaute tiedostetaan tuotantojen jälkeen ja se käsittelee useimmiten ohjelman aiheellisia ja sisällöllisiä yksityiskohtia, kuten mm. juonta, dramaturgiaa, näyttelijäsuorituksia ja visuaalista toteutusta. Yksi haastatelluista toimii myös lehtorina eräässä maamme nimekkäimmistä ammattikorkeakouluista. Hän kertoo myös, kuinka palautetta jaetaan lähes jatkuvasti hänen opettamassaan oppilaitoksessa. Työelämässä hän kokee palautteen olevan huomattavasti vähemmän läsnä, vaikka mahdollisuuksia palautteen jakamiselle olisi. Hän mainitsikin tutkimukseni saaneen hänet pohtineeksi sitä, miksei oppimista voisi yhtä lailla aktiivisesti ylläpitää ja harjoittaa ammattilaisten keskuudessa alan töitä tehdessä, eikä pelkästään vain koulunpenkillä tutkintoa suorittaessa.

Se, kuinka palautteeseen suhtaudutaan, vaihtelee kyselyyn vastanneiden välillä melko paljonkin. Rakentava, asiallisesti annettu palaute koetaan mieluisana, sillä se saa ajattelemaan asioita uudelta näkökannalta. Positiivisen (myönteisen) palautteen myötä jaksaa harjoittaa ammattiaan päivästä toiseen, kun taas negatiivisen (korjaavan) palautteen avulla kehittyy ihmisenä. Korjaavan palautteen kohdalla saatetaan aluksi kokea pientä vastarintaa henkisesti, mutta jos palaute on osuvaa ja se koetaan aidosti apua tarjoavana neuvona, siitä halutaan ottaa opiksi. Kun haastateltu itse joutuu jakamaan palautetta, tilannetta jännitetään jonkin verran. On huomattu, että palautteen antamisen tunneaspekti on tilanteissa läsnä. Ketään ei haluta tahallaan loukata, joten palaute voi jäädä välillä hyvin vähäiseksi. Toisaalta, yksi haastateltavista mainitsi, että jos palautteen vastaanottaja on joku, jonka välillä hänellä on äärimmäisen hyvä tunneside, palaute voidaan ”antaa vittuilun kautta”. Joidenkin mielestä muiden työpanoksen kommentointi saatetaan kokea helposti ns. ”reviirinloukkauksena”. Toisten työtapoja arvostetaan sellaisenaan, joten siihen puututaan vasta silloin, kun on pakko. Useimmat ammattilaiset ymmärtävät kuitenkin televisiotuotantojen ns. toimintasääntöjen päälle tarpeeksi hyvin, jottei yhteinen harmonia työnteossa rikkoudu.

Myös palautteen tärkeys koetaan haastateltavien keskuudessa hyvin vaihtelevasti. Valtaosa haastatelluista kokee, ettei oppia voi koskaan olla liikaa, joten palautteen vastaanottaminen on mieluisaa. Kuten myös todettua, jos palautteella koetaan olevan painoarvoa, siitä myös otetaan opiksi. Yksi haastatelluista kokee itsearviointilla ja omien havaintojen analysoinnilla olevan oppimisen kannalta enemmän merkitystä, kuin muiden jakamalla palautteella. On koettu, että palaute on pohjimmiltaan vain mielipide ja omalla mielipiteellä tulisi ensikädessä olla merkitystä kehittymisen kannalta. Muut haastateltavat toteavat yhdessä tuumin, että he pyrkivät parantamaan suoritusta annetun palautteen pohjalta. On myös huomattu, että palautteet, niin hyvässä kuin pahassa, muhivat vielä vuosienkin jälkeen mielessä, kun omaa kehittymistä ammattilaisena heijastetaan menneestä nykypäivään. Voidaan pohtia sitä, että onko kehityksen suunta ollut oikeanlainen.

4 YHTEENVETO

Toiminnallisen opinnäytetyöni kolme, raportin johdannossa määrittelemäni tutkimuskysymystäni olivat:

1. Millaisessa muodossa palaute ilmenee televisiotuotannoissa?
2. Kuinka palautteeseen suhtaudutaan tuotantojen aikana?
3. Kuinka tärkeänä palautetta pidetään tuotannoissa?

Tyypillisimmin palaute ilmenee televisiotuotannoissa työpanoksen ohjaamiseen liittyvissä tilanteissa, erityisesti tuotannon ja jälkituotannon aikana. Palautteella halutaan tarkistaa, että eri ammattilaisten vastuulla olevat alaiset (kuvaaja ja kameramiehet, valaisija ja valomiehet/grip yms.) ymmärtävät toimintasäännöt, joiden puitteissa heidän tulee toimia kuvauspäivien, tai muiden tuotantopäivien, aikana. Esituotantovaiheessa, jos elokuvan tai ohjelman konseptia ja ideaa ollaan vasta kehittämässä, palaute voi olla vahvasti läsnä myös ideariihessä, kun yksityiskohtia esimerkiksi juonen, draaman ja visuaalisen toteutuksen osalta hiotaan kasaan. Jälkituotannossa taas kommentoidaan ja ohjataan leikkaajan ja hänen mahdollisten assistenttien työntekoa, jotta lopullinen tuote, eli televisiossa esitettävä ohjelma, vastaisi mahdollisimman paljon sitä alkuperäistä visiota ja suunnitelmaa, mitä käsikirjoittaja- ja tuottajaryhmän kanssa ollaan esituotannossa suunniteltu. Tuotteen valmistuessa vastaanotetaan myös palautetta katsojilta ja kollegoilta. Tällä palautteella voidaan mitata tuotannon lopullista menestystä ja tuotannon jäsenet voivat tästä palautteesta ottaa opikseen tulevia tuotantoihin silmällä pitäen.

Omien havaintojeni ja haastattelumateriaalin pohjalta väitän, että korjaavan palautteen antamista pelätään tai vältellään jonkin verran suomalaisissa televisiotuotannoissa. Kenenkään tunteita ei haluta tahattomasti loukata, joten palautetta annetaan kollegoille mieluiten vasta silloin, kun se on täysin välttämätöntä täystuhon välttämiseksi. Tämä kertonee paljon siitä, ettemme yleensä tunne työryhmämme jäseniä tarpeeksi hyvin, jotta uskallamme avautua heille ajatuksistamme. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, sillä työryhmissä jäsenet voivat tuotantojen välillä vaihdella hyvinkin paljon, eikä

kollegoiden välille ennätä muodostumaan tarpeeksi suurta tunnesidettä, joka mahdollistaisi avoimen keskustelun asioista. Päinvastoin palautteen vastaanottaminen koetaan tapahtumana huomattavasti mielekkäämmäksi. Uuden oppimisen ja työilmapiirin parantamisen tärkeys on tiedostettu alalla menestymisen kannalta. Näin ollen muiden kuuleminen koetaan tärkeäksi.

Koska meillä kaikilla on omanlainen käsityksemme siitä, miten palaute käsitteenä määritellään, palautteen tärkeyttä tuotannoissa on hankalaa mitata. Monet eivät ymmärrä käyvänsä palautekeskustelua, kun käydään esimerkiksi kehityskeskustelua vaikkapa ryhmätyöskentelyn parantamiseksi. Palautetta on kaikenkokoista, joten palautteen läsnäoloa ei aina edes tiedosteta. Tästä johtuen sitä ei aina ymmärretä myöskään arvostaa. Silloin kun palaute on tiedostettua, sen pohjalta halutaan ottaa opiksi ja kehittyä ammattilaisena.

5 POHDINTA

Luovien alojen työelämässä ilmenevä palautekäytäntö on tutkimusaiheena kiinnostava. Opinnäytetyöni kannalta tuntuu näin prosessin loppusuorallakin, että asiasta voisi kertoa ja keskustella sivukaupalla lisääkin. Joka kerta kun aloitan työni pohdinnan kirjoittamisen, minulla on käsitelystä aiheesta aivan erilaisia ajatuksia mielessäni. Jos kirjoittaisin pohdinnan uusiksi huomenna, saattaisin käsitellä tässä osiossa aivan eri asioita ja yksityiskohtia. Tällä saralla palaute ei ole helpoin aihe minkään kirjoitelman kohteeksi.

Kun ollaan ohjelman toteutusta koskevien kysymysten äärellä ja pitäisi tehdä päätöksiä siitä, millaista tuotetta ollaan valmistamassa, voisi kuvitella palautteen olevan selkeämmin läsnä työskentelyn aikana. Mutta koska palaute on käsitteenä melko persoonallinen, jokaisen henkilökohtainen, omakohtaisten kokemusten kautta muovautunut ilmiö, on aiheesta hankalaa keskustella muiden kanssa. Pitäisi ensin tehdä kaikille työryhmän osapuolille selväksi, mitä palaute on, ennen kuin asiaa voidaan pohtia eteenpäin.

Yleisin palautteenmuoto, jonka luovan alan työntekijät huomioivat, on katsojapalaute. Tämäkin luultavammin siksi, koska itse käsitteessä sana ”palaute” on mainittuna. Ajatellaan helposti, että palautteella otetaan kantaa vain luovia asioita käsitteleviin ratkaisuihin ja mielipiteisiin, vaikka lähes jatkuvasti vastaanotamme palautteenomaisia signaaleja työtovereiltamme itse työnteonkin aikana. Niitä vain ei tunnuta tiedostavan yhtä selkeästi.

Toisaalta kun otetaan huomioon televisiotuotantojen laajuus ja kustannukset, jotka vaaditaan ohjelman toteuttamiselle, ei kuvausten aikana palautekeskeisiä asioita ennätetä juurikaan pohtimaan. Kuvausten aikana keskitytään vain itse työn tekemiseen. Ylimääräisiin keskusteluihin ei riitä aika eikä raha. Tältä kannalta katsottuna on ymmärrettävää, ettei ohjelman toteutukseen vaadittavaa energiaa haluta käyttää tunnepohjaisiin mielipidekeskusteluihin.

On myös kiinnostavaa havaita, kuinka suorittamani haastattelut tukevat toiminnallisen opinnäytetyöni teoriaosassa käsiteltyä palautteen myötä syntyvää tunneaspektia.

Palautteen antamista jännitetään luovan alan työskentelyssä. Epäselvää on, vaikuttaako meidän suomalaisten oma käytöskulttuuri ja sosiaaliset tapamme tämän ilmiön läsnäoloon, mutta en ihmettelisi, vaikka palautteen antamisen vaikeus koettaisiin ainoastaan Suomessa niin hankalaksi, kuin tämän opinnäytetyön tulosten myötä voidaan päätellä.

Tästä aiheesta olisi mielenkiintoista lukea myös lisää, tarkempia tutkimuksia. Jos joku, joka opinnäytetyötäni lukee, inspiroituu suorittamaan aiheen tiimoilta tarkempaa tutkimustyötä, olisin enemmän kuin kiinnostunut kuulemaan asiasta lisää. Mielestäni tällaisesta aiheesta ei voi olla olemassa ainakaan liian vähän keskustelua.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2002. Parjaavasta kolautteesta korjaavaan palautteeseen.
- Ahonen, Risto & Lohjala-Ahonen, Sirke 2011. Palaute kuuluu kaikille. Espoo: Kopijyvä Oy.
- Berlin, Satu 2008, Innostava, lannistava, helpottava palaute. Vaasan Yliopisto
<http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-245-8.pdf>
- Finnpanel, 2014. Top 20-ohjelmat 2013 Nelonen. Hakupäivä 6.11.2014.
<<http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/top/2013/nelonen.html>>
- Hätönen, Helja & Romppanen, Birgitta 2006. Arviointi ja palaute – oppimisen ja kehityksen tukena. Helsinki: Kyriiri Oy.
- ITV Studios Nordic - Finland, 2014. Dragon's Den. Hakupäivä 9.11.2014
<<https://itvstudios.com/studios/finland/programmes/dragons-den>>
- Kalliopuska, Mirja 1995, Sosiaaliset Taidot. Helsinki: Edita.
- Kivi, Erkki & Pirilä, Kari 2010, TEOS – Elävä kuva, elävä ääni – kolmas osa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Korvenoja, Pekka 2004, TV-kameratyön perusteet. Helsinki: Yliopistopaino, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Kupias, Päivi & Peltola, Raija & Saloranta, Paula 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WsoyPro.
- Leponiemi, Kari 2010. Videokuvaus – Taitoa ja tekniikkaa. Jyväskylä: Saarijärven Offset Oy.
- Tukihaastattelu A, ohjaaja. 4.10.2013.
- Tukihaastattelu B, toimittaja/kuvaaja/ohjaaja. 2.11.2014.
- Tukihaastattelu C, elokuvaaja, tuottaja. 3.11.2014.
- Tukihaastattelu D, ohjaaja, äänisuunnittelija. 5.11.2014.
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.